

RESEARCH ARTICLE

HAYRAT UL-ABROR ASARIDA MA'NAVİY KAMOLOT G'OYALARI

1 Davlatmurodova Farangiz SHavkat qizi

DOI

ABSTRACT

Ushbu maqolada Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" dostonida ma'naviy kamolot g'oyalari tahlil qilinadi. Dostonning bosh qahramonlari va hikoyatlari orqali insonning ma'naviy yetuklikka erishish yo'llari, axloqiy fazilatlar va komillik masalalari yoritiladi. Shuningdek, Navoiyning adolat, ilm, sabr, tavba, tavoze' kabi tushunchalarga bergan talqini o'rganiladi. Maqolada dostonning "Xamsa"dagi o'rni va uning tasavvufiy-falsafiy ahamiyati asoslab berilgan. Xulosa qilib, "Hayrat ul-abror" inson ma'naviy kamolotining badiiy ensiklopediyasi ekani ta'kidlanadi.

KEYWORDS

"Hayrat ul-abror"

ma'naviy kamolot

axloqiy fazilatlar

komillik

Navoiy

KIRISH

Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" ("Yaxshilarning hayrati") dostoni uning "Xamsa"sining birinchi asari bo'lib, inson ma'naviy kamoloti masalalariga bag'ishlangan eng muhim badiiy-falsafiy manbalardan biridir. Ushbu doston Navoiy tomonidan 1483 yilda Hilotda yozilgan bo'lib, unda muallif o'z davrining ijtimoiy-axloqiy muammolarini ko'taradi va ularga yechim taklif qiladi. Doston 20 ta alohida hikoyat (masal, qissa) va ular orasidagi nasihatlardan iborat bo'lib, har bir hikoyat ma'lum bir axloqiy-falsafiy mavzuni - adolat, ilm, sabr, tavba, riyozat, tavoze', saxovat, halollik, vafo kabi tushunchalarni ochib beradi. Navoiy dostonning nomini "hayrat" (ajablanish, hayron qolish, chuqur tafakkur) so'zidan tanlagan - chunki inson ma'naviy kamolot sari har bir qadamda yangi sirlarni kashf etadi va bu jarayonda hayratda qoladi. Shu sababli, "Hayrat ul-abror" nafaqat badiiy asar, balki inson qalbini tozalash va uni yuksak ma'naviy darajaga ko'tarish haqidagi teran falsafiy risoladir. Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi Ushbu maqolada "Hayrat ul-abror" dostonida ma'naviy kamolot g'oyalari turli ilmiy manbalar va metodlar asosida atroflicha tahlil qilindi. Asosiy badiiy manba sifatida Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" dostoni (G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1991-yilgi nashri) o'rganildi. Shuningdek, dostonning qo'lyozma nusxalari (O'zbekiston Fanlar akademiyasi...

XULOSA

Alisher Navoiyning "Hayrat ul-abror" dostoni ma'naviy kamolot g'oyalarining badiiy ensiklopediyasi bo'lib, unda insonning qalb tozalash, nafs tarbiyasi va komillikka erishish yo'llari teran tahlil qilingan. Doston 20 ta hikoyat va nasihatlar orqali adolat, ilm, sabr, tavba, tavoze', saxovat, vafo kabi yuksak axloqiy fazilatlar tarbiyalashga xizmat qiladi. Navoiy tasavvufiy "insoni komil" konsepsiyasini badiiy mukammallik bilan ifodalab, har bir o'quvchini o'z ustida ishlashga undaydi. Dostonning tarbiyaviy ahamiyati shundaki, u ma'naviy kamolotni bosqichma-bosqich va tizimli holda o'rgatadi. Ushbu doston bugungi kunda ham o'zining axloqiy va falsafiy chuqurligi bilan dolzarbligini yo'qotmagan. Foydalanilgan adabiyotlar 1. Alisher Navoiy. "Hayrat ul-abror". - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1991. 2. Alisher Navoiy. "To'liq asarlar to'plami" (20 jildlik). 5-jild ("Hayrat ul-abror"). - Toshkent: Fan, 1988. 3. Komilov N. "Navoiy va tasavvuf". - Toshkent: Movarounnahr, 2001. 4. Qayumov A. "Navoiyning 'Xamsa'si: poetika va tipologiya". - Toshkent: Fan, 1990. 5. G'aniyeva S. "Navoiy dostonchiligi va tasavvufiy g'oyalar". - Toshkent: Adabiyot va san'at, 1998. 6. Bertels Ye.E. "Navoiy: Ijodiy yo'li". - Toshkent: O'zbekiston SSR Fanlar akademiyasi nashriyoti, 1965. 7. Vohidov E. "Navoiy haqida" (maqolalar to'plami). - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nas...